

Підприємництво та інновації. 2022. (25). С. 56-63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/25.9>

3. Македон В. В., Валіков В. П., Федьора С. С. Удосконалення управління промисловими підприємствами на основі стратегій інноваційного розвитку. Європейський вектор економічного розвитку. 2019. №1. С. 108-125. DOI: 10.32342/2074-5362-2019-1-26-8

4. Brem A., Viardot E. Revolution of Innovation Management: The Digital Breakthrough. In Revolution of Innovation Management. Palgrave Macmillan: London, UK, 2017. 276 p.

УДК: 334.732:631.115.8

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Юхименко П. І,

д.е.н., професор,

Однорог М. А,

к.е.н., професор,

Білоцерківський національний аграрний університет

JEL: A19 B12 D29 H89 J40

Початок розвитку кооперативних відносин в Україні розпочинається з періоду скасуванням кріпацтва у 1861 р., появи юридично й економічно незалежного власника [1]. Загальновизнаним авторитетом в галузі кооперативної теорії кінця XIX – XX ст.ст. був український вчений, представник Київської школи політекономії М.І. Туган-Барановський. У своїй праці «Соціальні основи кооперації» (1916 р.), він розкрив соціально-економічну сутність кооперації, яка полягає у самостійності й самодіяльності кооперативних підприємств, підвищує продуктивність селянського господарства та збільшує його можливість до конкурентної боротьби з великими монополістами [2, с. 441].

Важливим теоретичним надбанням є його висновок про те, що забезпечення

добровільності й особистої зацікавленості учасників кооперації має важливе значення, оскільки тут досягається раціональне поєднання особистих, приватних інтересів кожного члена кооперативного формування з суспільними інтересами [2, с. 442.]. С. Бородаєвський пізніше доповнить, що кооперація становить таку форму співробітництва, яка шляхом об'єднання окремих осіб прагне поліпшити умови існування населення та ступнево усунути негативні явища сучасного економічного ладу [4]. Найсильнішою рисою кооперації, на думку дослідника, є принципи справедливості, що вносить кооперація в суспільно-економічні відносини.

У 1895 р. в Російській імперії і, відповідно, на Україні вийшов перший закон про організацію дрібного кредиту, хоча реально вже існувало 290 кооперативів (50% з яких були ощадно-позичкові товариства), які й відіграли визначну роль у становленні сільськогосподарських кооперативів [5, с. 479]. Однак активний розвиток сільськогосподарської кооперації та рух в бік ринку почався лише після запровадження реформ С. Вігте та П. Столипіна, яка сприяла поглибленню ринкових відносин та стимулювала об'єднання сільських товаровиробників у кооперативи.

Існування кооперації в СРСР визначало її взаємодія не з приватним капіталом (як в інших країнах), а з монопольним державним капіталом. Стара сільгоспкооперація була ліквідована внаслідок масової примусової колективізації сільського господарства. І навіть тоді, коли 26 травня 1988 року був прийнятий Закон СРСР «Про кооперацію в СРСР», котрий дозволив кооперативам займатися будь-якими не забороненими законом видами діяльності, надії на те, що кооперативи швидко ліквідують товарний дефіцит, виявилися невиправданими. В цілому порушення принципів кооперації призупинило в державі сталий розвиток кооперативних відносин на тривалий період часу та обумовило проблеми їх функціонування та розвитку в перехідній та ринковій економічній системі України.

Основа сучасного інституціонального порядку розвитку сільськогосподарської кооперації була закладена Законом України «Про

кооперацію» (2003 р.). Проте, якщо до революції в Україні в кооперативи було об'єднано понад 60% сільського населення. Нині сільськогосподарські кооперативи надають лише близько 1 % всіх послуг малому аграрному бізнесу України, а кількість членів сільськогосподарських кооперативів є меншою за 30 тис. осіб (лише 0,2 % сільського населення України). У той же час у зарубіжних країнах ринкова частка аграрної кооперації в окремих галузях перевищує 50 % [7, с. 284].

За відсутності достатності технічного забезпечення розвитку малого та середнього фермерства важливим є реалізація державної політики, з урахуванням міжнародного досвіду, удосконалення вітчизняної моделі сільськогосподарського кооперативу (рис. 1), що сприятиме інтенсифікації

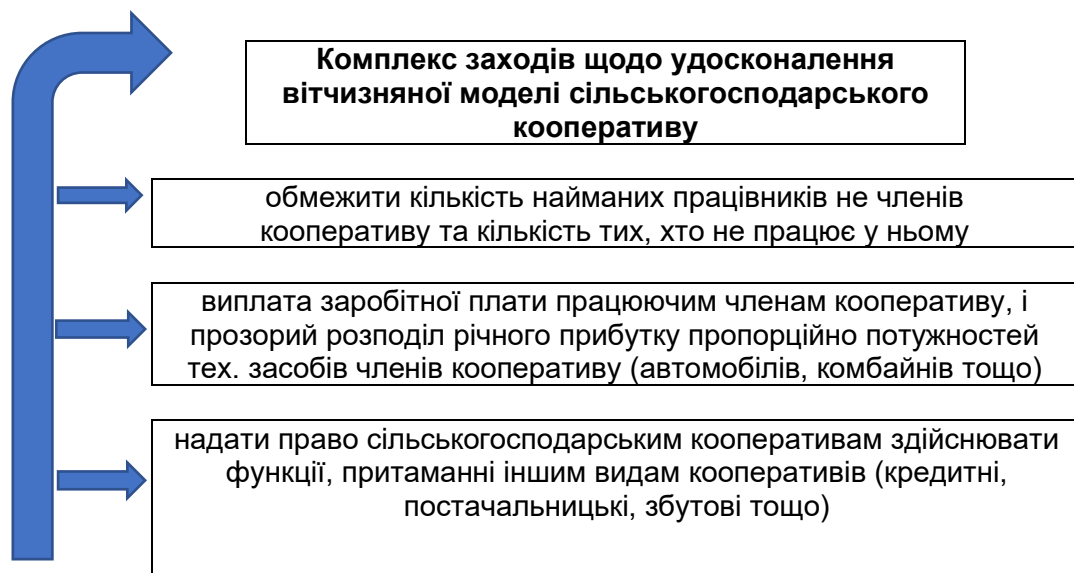

Рис. 1. Комплекс заходів щодо удосконалення вітчизняної моделі обслуговуючого технічного кооперативу

Джерело: запропоновано авторами

виробництва. Пропоновані заходи мають бути інституціонально закріплені, що удосконалив систему аграрних відносин, зменшить виробничі ризики.

Отже, сільськогосподарська кооперація є господарською організацією, здатною забезпечити конкурентну спроможність селянського (фермерського) господарства в період становлення ринкових капіталістичних відносин. Цей позитивний досвід ринкового реформування економіки є актуальним для України.

Список використаних джерел

1. Клименко В.І. Розвиток кооперативних організацій в Україні: історичний аспект. Науковий вісник Полтавського ун-ту економ. і торгівлі. № 4 (49). 2011. С. 353-359.
2. Туган-Барановський Михайло Іванович. В кн. «Львовчкін С.В., Федосов В.М., Юрій С.І., Юхименко П.І. Фінансова думка України. Київ, Кондор. 2010. У 3 т. Т.2. С. 438–455.
3. Пятницькова І. Дослідницькі студії С. В. Бородаєвського з історії кооперативного руху. Нові сторінки історії Донбасу. 2016. Кн. 25. С. 29-39. URL:: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsid_2016_25_5.
4. Економічна енциклопедія. У трьох томах. Том 3 / Редколегія: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ: Видав. Центр «Академія», 2002. С. 479.
5. Історія кооперації в Україні. COOP Академія. 21.02.2017. URL: <http://www.coop-academy.com.ua/istoriya-kooperatsiyi-v-ukrayini/>
6. Куцик П., Семів С., Куцик В., Полякова Ю., Шевчик Б. Стан, проблеми та пріоритети розвитку аграрної кооперації в Україні в контексті викликів сучасності. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики Т 1 (98), 2023. С. 282–297. URL: file:///C:/Users/TechnoPlus/Desktop/3956_282-297.pdf

УДК 658.589:004

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Шахно А.Ю.

д.е.н., доцент

Захарченко Є.М., Івахненко О.В

магістранти

Криворізький національний університет

JEL classification: O32

За сучасних умов розвитку цивілізації та реалій глобалізації світу якість управління інноваційним процесом суб'єктів господарювання стає вирішальним